

กรมอนามัย

DEPARTMENT OF HEALTH

คู่มือ

แบบการร่างกฎหมาย

ศูนย์บริหารกฎหมายสาธารณสุข

กรมอนามัย

Website : <http://laws.anamai.moph.go.th>

สารบัญ

หน้า

๑. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับกฎหมาย	๑
❖ ลำดับชั้นของกฎหมายไทย	๑ - ๓
๒. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการร่างกฎหมาย	๔
❖ ความสำคัญของร่างกฎหมาย	๔
❖ ขั้นตอนการร่างกฎหมาย	๕
๓. เทคนิคการร่างกฎหมาย	๖
❖ ผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสภาผู้แทนราษฎร	๗
❖ ขั้นตอนการตราพระราชบัญญัติ	๘
❖ มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย	๙ - ๑๑
❖ การรับฟังความคิดเห็นผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติ	๑๒
❖ กระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย	๑๓ - ๑๖
๔. โครงสร้างของร่างพระราชบัญญัติ	๑๗
❖ บันทึกหลักการ	๑๘ - ๒๐
❖ บันทึกเหตุผล	๒๑
❖ ชื่อร่างพระราชบัญญัติ	๒๒ - ๒๓
❖ คำปรารภ	๒๔
❖ บทจำกัดสิทธิและเสรีภาพ	๒๕ - ๒๖
❖ วันใช้บังคับ	๒๗ - ๒๘
❖ บทยกเลิกกฎหมายเดิม	๒๙
❖ บทนิยาม	๓๐ - ๓๕
❖ ผู้รักษาการตามกฎหมาย	๓๖ - ๓๘
❖ กลไกของกฎหมาย	๓๙
❖ การยกเลิก แก้ไข และเพิ่มบางมาตรา	๔๐ - ๔๑
❖ บทกำหนดโทษ	๔๒
❖ บทเฉพาะกาล	๔๓ - ๔๕
❖ บททวนวรรณกรรม	๔๖

ลำดับชั้นของกฎหมายไทย

๑

รัฐธรรมนูญ

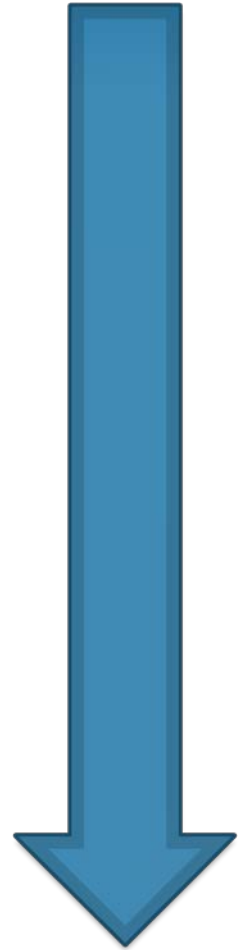
พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ

พระราชบัญญัติ

พระราชกำหนด

กฎหมายลำดับรอง เช่น พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง
ระเบียบ ประกาศ

ข้อบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ประกาศ
คณะปฏิวัติ

ศาลไทยยอมรับว่ามีสถานะ
เป็นกฎหมาย

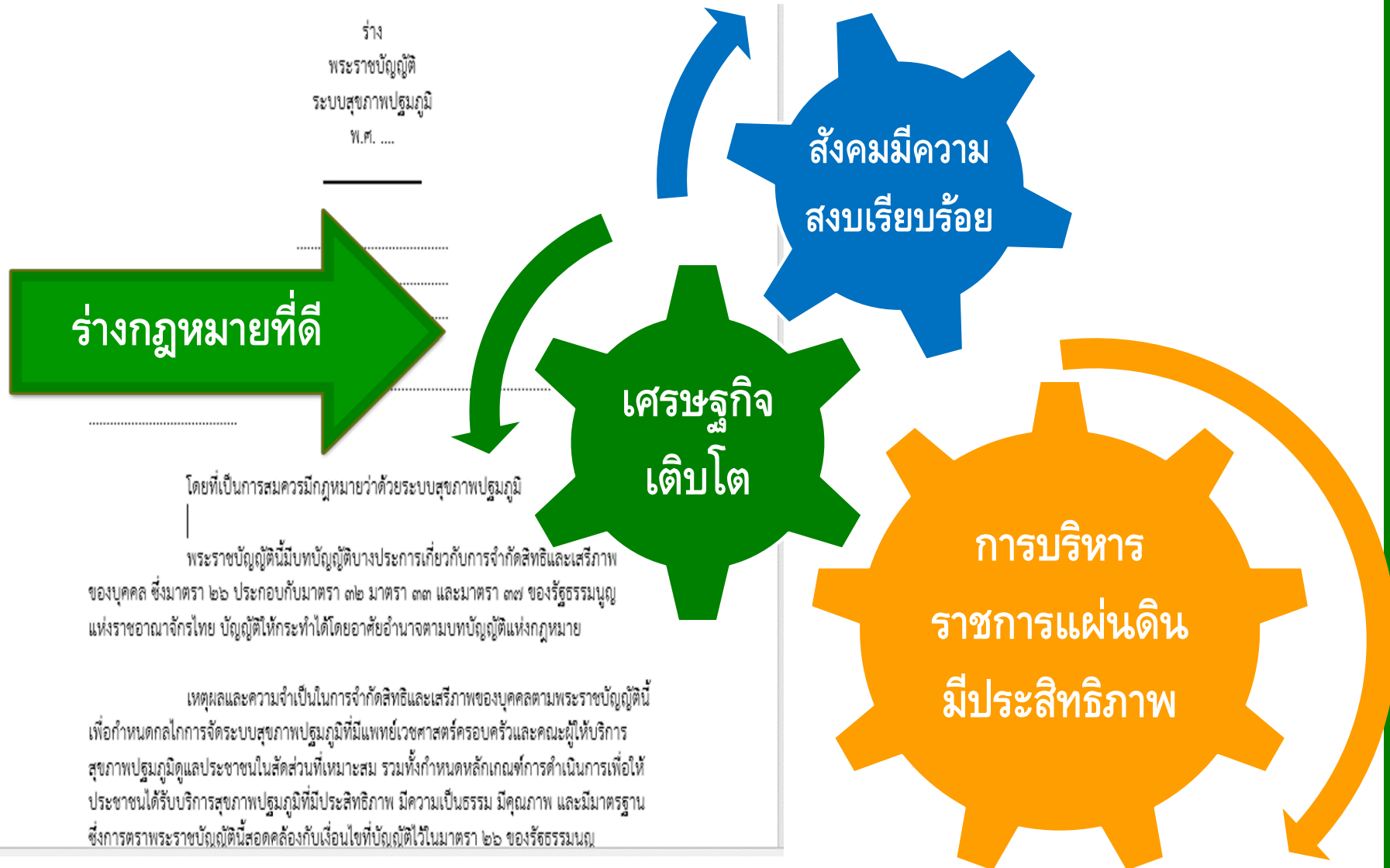

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๖๖๒/๒๕๐๕ คณะปฏิวัติ
ยึดอำนาจปกครองประเทศสำเร็จ หัวหน้าคณะปฏิวัติ
ย่อมเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบ้านเมือง ข้อความใด
ที่หัวหน้าคณะปฏิวัติสั่งบังคับประชาชน ต้องถือว่าเป็น
กฎหมาย

ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องเสร็จที่ ๔๕๓/๒๕๕๗ ประกาศหรือคำสั่งของคณะกรรมการรักษาความสงบแห่งชาติทั้งที่มีฐานะเป็นกฎหมาย และมีฐานะเป็นกฎ ข้อบังคับ มติคณะรัฐมนตรี หรือคำสั่ง การจะทราบว่ามีฐานะอย่างไร ต้องตรวจสอบสาระสำคัญแต่ละฉบับเป็นกรณีไป

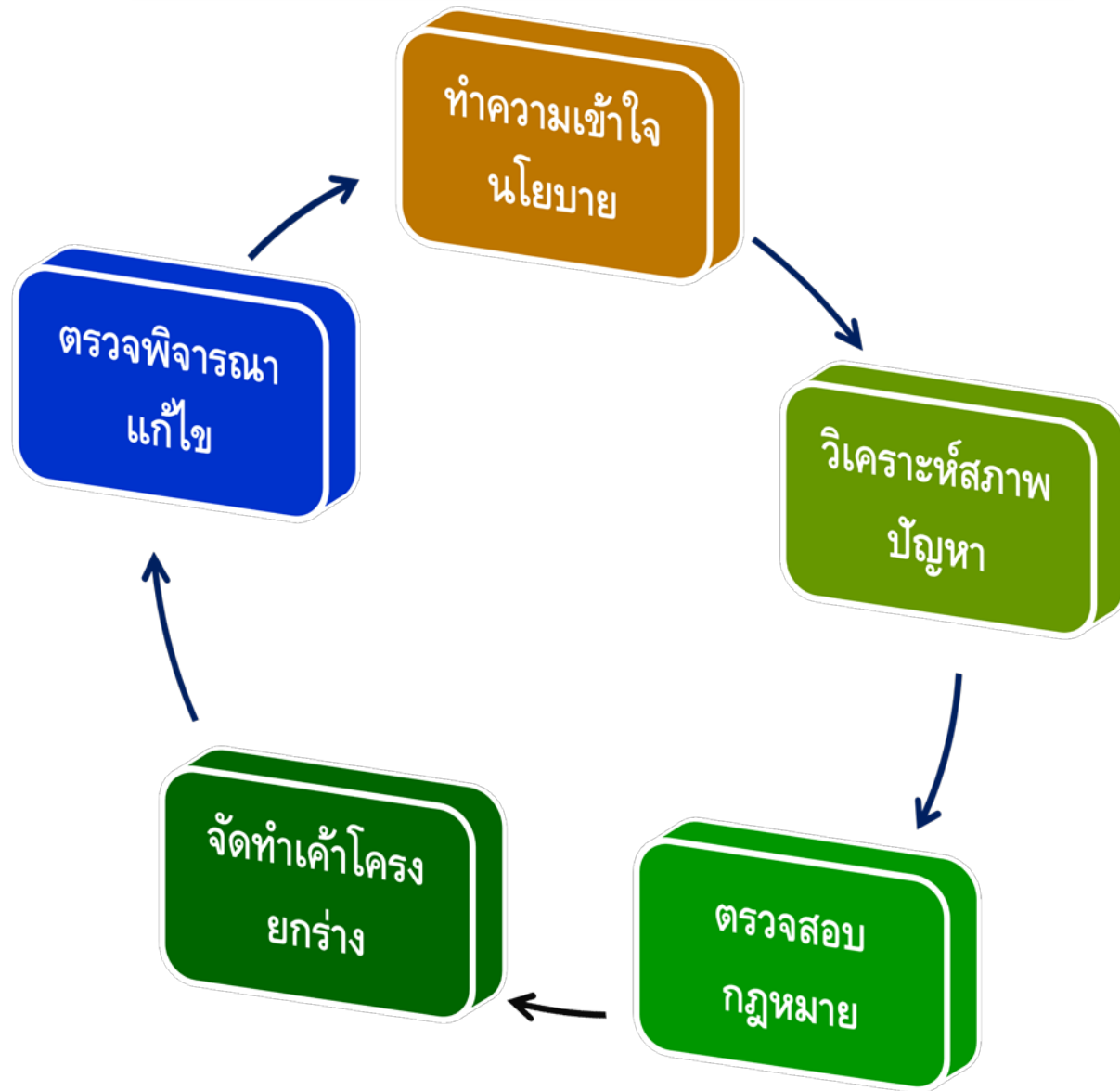
ความสำคัญของร่างกฎหมาย

๔

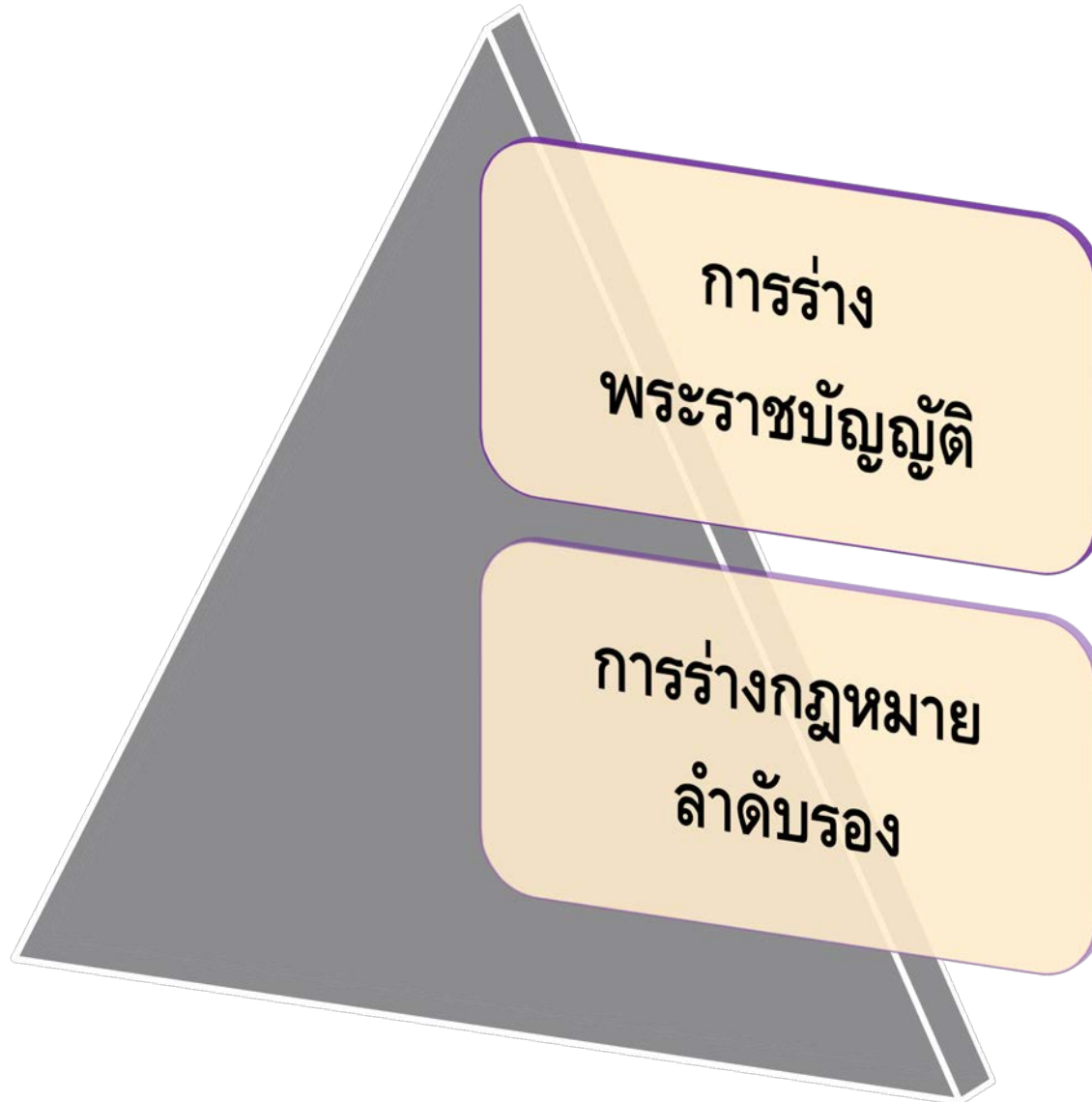
ขั้นตอนการร่างกฎหมาย

๑๒

เทคนิคการร่างกฎหมาย

๖

ผู้มีสิทธิเสนอร่างพระราชบัญญัติต่อสภาผู้แทนราษฎร

๗

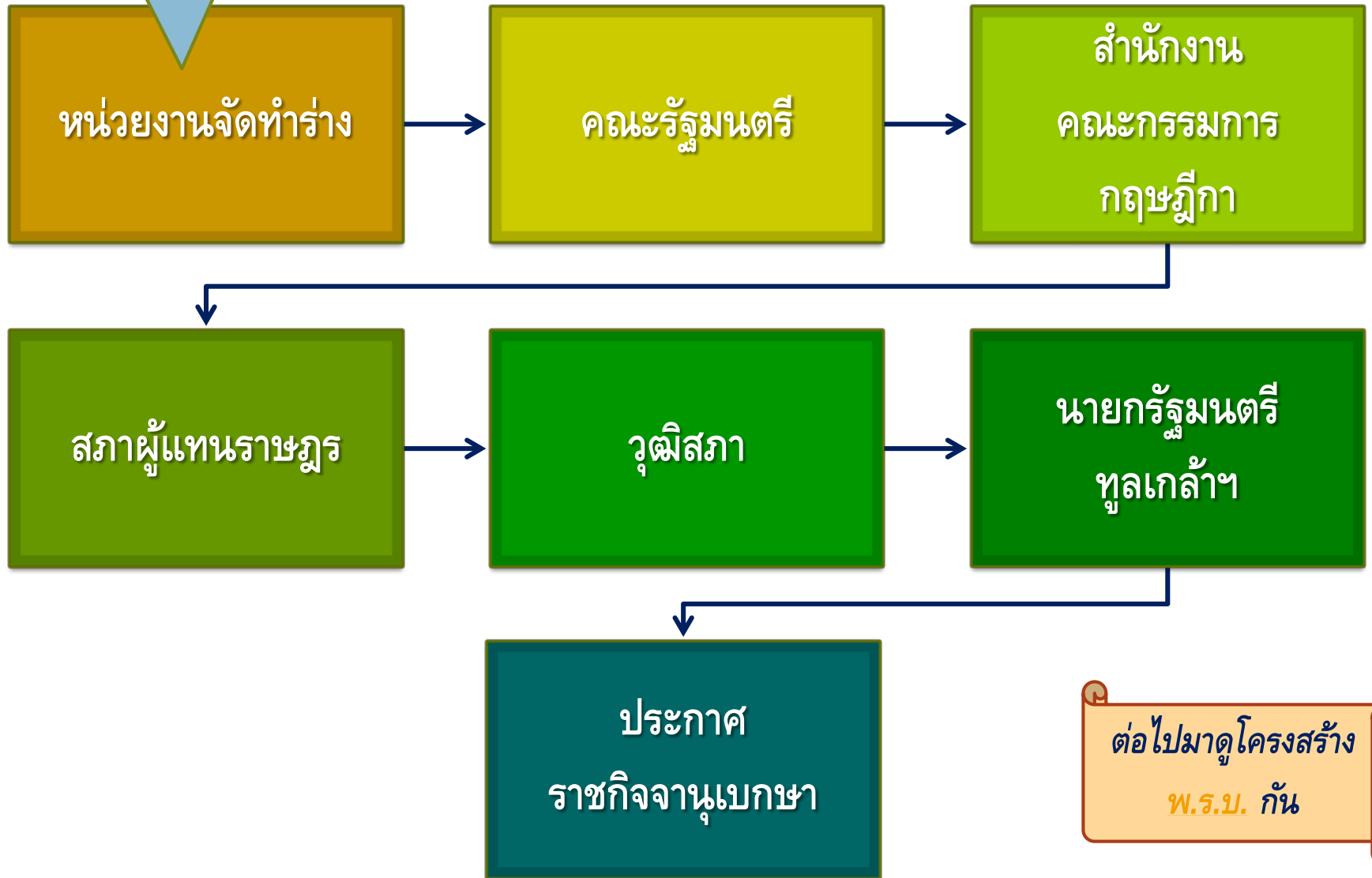
คณะรัฐมนตรี

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ไม่น้อยกว่า ๒๐ คน

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง
ไม่น้อยกว่า ๑๐,๐๐๐ คน

ต่อไปมาดูโครงสร้าง
พ.ร.บ. กัน

มาตรา ๗๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

รัฐพึงจัดให้มีกฎหมายเพียงเท่าที่จำเป็น และยกเลิกหรือปรับปรุงกฎหมายที่หมดความจำเป็นหรือไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ หรือที่เป็นอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตหรือการประกอบอาชีพโดยไม่ชักช้าเพื่อไม่ให้เป็นภาระแก่ประชาชน และดำเนินการให้ประชาชนเข้าถึงตัวบทกฎหมายต่าง ๆ ได้โดยสะดวกและสามารถเข้าใจกฎหมายได้ง่ายเพื่อปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างถูกต้อง

ก่อนการตรากฎหมายทุกฉบับ รัฐพึงจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมายอย่างรอบด้านและเป็นระบบ รวมทั้งเปิดเผยผลการรับฟังความคิดเห็นและการวิเคราะห์นั้นต่อประชาชน และนำมาประกอบการพิจารณาในกระบวนการตรากฎหมายทุกขั้นตอน เมื่อกฎหมายมีผลใช้บังคับแล้ว รัฐพึงจัดให้มีการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมายทุกรอบระยะเวลาที่กำหนดโดยรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย เพื่อพัฒนามากฎหมายทุกฉบับให้สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงไป

รัฐพึงใช้ระบบอนุญาตและระบบคณะกรรมการในกฎหมาย
เฉพาะกรณีที่เป็น พึงกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ดุลพินิจ
ของเจ้าหน้าที่ของรัฐและระยะเวลาในการดำเนินการตาม
ขั้นตอนต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ในกฎหมายให้ชัดเจน และพึง
กำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง

การรับฟังความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้อง ในการจัดทำร่างกฎหมายระดับพระราชบัญญัติ **

๑๒

ตาม พ.ร.บ. หลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมาย
และการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. 2562

กระบวนการวิเคราะห์ผลกระทบ ที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

๑๓

หน่วยงาน
ของรัฐ
ที่เสนอร่าง กม.

นำผลการรับฟังความคิดเห็นมาประกอบ

วิเคราะห์ความจำเป็น
ในการตรากฎหมาย

+

วิเคราะห์ผลกระทบ
ที่อาจเกิดขึ้นจากกฎหมาย

สรุปผลการวิเคราะห์
และจัดทำรายงาน
การวิเคราะห์ผลกระทบฯ

เผยแพร่รายงาน
ในระบบกลาง

สสค.

ตรวจสอบความครบถ้วน
รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบฯ

ส่งเรื่องคืนให้หน่วยงานหลักดำเนินการไม่ครบถ้วน

เสนอคณะรัฐมนตรีรับหลักการ

สสค.

พิจารณาร่างกฎหมาย
+
ตรวจสอบ
การวิเคราะห์ผลกระทบฯ

ปรับปรุง/แก้ไขรายงานฯ
ให้สอดคล้องกับร่างกฎหมาย
ที่ผ่านการตรวจพิจารณา

สสค.ดำเนินการเอง

แจ้งให้หน่วยงาน
ดำเนินการ

วิเคราะห์ผลกระทบ ทำอย่างไร?

วิเคราะห์ผลที่จะเกิดต่อธุรกิจ/ประชาชน

- จำกัดสิทธิ/เสรีภาพ } ต่อใคร?
- สร้างหน้าที่/ภาระ } อย่างไร?
- มาตรการเยียวยา, คัดกรองผู้ได้รับผลกระทบ

ผลประโยชน์

- ต่อประชาชน
- ต่อสังคม
- ต่อประเทศ

ความพร้อมของรัฐ

- ผู้รับผิดชอบบังคับใช้กฎหมายคือใคร?
- มีการเตรียมการในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายหรือยัง?

พบปะ, พูดคุย

รับฟังความคิดเห็น
จากผู้ที่เกี่ยวข้อง

รัฐต้องการทำอะไร?

วัตถุประสงค์
และเป้าหมาย

ปัญหาคืออะไร?

- สาเหตุ?
- ผลกระทบของปัญหา?

จัดทำรายงาน
และนำผลไปประกอบ
การจัดทำร่างกฎหมาย

ด้านอื่นๆ

ด้านสิ่งแวดล้อม
และสุขภาพ:

- มลพิษ
- การจัดการทรัพยากร

ด้านเศรษฐกิจ

- การแข่งขัน
- SME

ด้านสังคม

- ความเหลื่อมล้ำ
- ความยุติธรรม

- ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ต้องน่าเชื่อถือ เป็นความจริง และตรวจสอบได้
- การรับฟังความคิดเห็นจะช่วยให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ครบถ้วน ถูกต้อง และเป็นปัจจุบันมากขึ้น
- รายงานต้องใช้ภาษาที่เข้าใจได้ง่าย กระชับ และตรงประเด็น

ระบบอนุญาต

ระบบคณะกรรมการ

กำหนดกรณีที่เป็น

ดุลพินิจเจ้าหน้าที่และระยะเวลาดำเนินการ

กำหนดในกฎหมายให้
ชัดเจน

โทษอาญา

กำหนดเฉพาะกรณี
ร้ายแรง

เกี่ยวกับหน่วยงาน

กฎหมาย

ความเห็นทางกฎหมาย

คำแปลกฎหมาย

งานวิจัย/บทความทางกฎหมาย

▪ กฎเกณฑ์โบราณ

▪ ประมวลกฎหมาย

▪ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

▪ สนธิสัญญา

รายละเอียดเพิ่มเติมที่

www.krisdika.go.th

มาตรา 77 ของรัฐธรรมนูญ

ร่างกฎหมายที่น่าสนใจ

- การเผยแพร่สรุปผลการรับฟังความคิดเห็นร่างอนุบัญญัติและร่างคำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย ซึ่งออกตามความในพระราชบัญญัติหลักเกณฑ์การจัดทำร่างกฎหมายและการประเมินผลสัมฤทธิ์ของกฎหมาย พ.ศ. ๒๕๖๒ **NEW**
- การเผยแพร่ผลการวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการบังคับใช้ร่างพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงการ

โครงสร้างของร่างพระราชบัญญัติ

- บันทึกหลักการและเหตุผล
- ชื่อร่างพระราชบัญญัติ
 - คำปรารภ
- บทจำกัดสิทธิและเสรีภาพ
 - วันใช้บังคับ
- บทยกเลิกกฎหมายเดิม
 - บทนิยาม
- ผู้รักษาการตามกฎหมาย
 - กลไกของกฎหมาย
 - บทกำหนดโทษ
 - บทเฉพาะกาล

บันทึกหลักการ

กรณีมีกฎหมายครั้งแรก

ให้มีกฎหมายว่าด้วยระบบสุขภาพปฐมภูมิ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยการขุดดินและถมดิน

กรณียกเลิกกฎหมายเดิมทั้งฉบับ และยกร่างขึ้นใหม่

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการขุดดิน

ปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบและกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่

กรณีแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

๑๙

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติ เพื่อ

แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์
พ.ศ. ๒๕๒๘ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดขอบเขตของการประกอบวิชาชีพการพยาบาลและการผดุง
ครรภ์ให้เหมาะสมชัดเจน (แก้ไขบทนิยามคำว่า “การพยาบาล” และ “การ
ผดุงครรภ์” และเพิ่มบทนิยามคำว่า “การประกอบวิชาชีพการพยาบาล”
และ “การประกอบวิชาชีพการผดุงครรภ์” ในมาตรา ๔)

(๒) ให้รัฐมนตรีมีอำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตาม
พระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจตรวจสอบ คั่น หรือยึดพยานหลักฐาน
ต่าง ๆ ได้ (เพิ่มบทนิยามคำว่า “พนักงานเจ้าหน้าที่” ในมาตรา ๔ เพิ่มหมวด
๕ ทวิ พนักงานเจ้าหน้าที่ มาตรา ๔๕ ทวิ มาตรา ๔๕ ตริ มาตรา ๔๕ จัตวา
มาตรา ๔๕ เบญจ)

- บทเฉพาะกาลไม่ต้องเขียนในหลักการ
- ข้อความที่กำหนดในหลักการต้องเป็นกรอบให้เข้าใจได้ว่าเสนอร่างกฎหมายในเรื่องใด
- เลขมาตราที่ระบุไว้เพื่อให้ทราบว่าแก้ไขหรือเพิ่มมาตราใดบ้างเท่านั้น ไม่ใช่สาระสำคัญของหลักการ

บันทึกเหตุผล

โดยที่/เนื่องจาก

..... จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

- เหตุผลตามบันทึกหลักการและเหตุผลจะปรากฏเป็นหมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติเมื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- ถือว่าเป็นเจตนารมณ์ของกฎหมายประการหนึ่ง
- ตัวอย่างการเขียนเหตุผลที่ดี เช่น หมายเหตุท้ายพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ ๕) พ.ศ. ๒๕๔๕

ชื่อร่างพระราชบัญญัติ

กรณีมีกฎหมายครั้งแรก

ร่างพระราชบัญญัติระบบสุขภาพปฐมภูมิ พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติผลิตภัณฑ์สมุนไพร พ.ศ.

กรณีแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมาย

ร่างพระราชบัญญัติยา (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

ร่างพระราชบัญญัติเครื่องมือแพทย์ (ฉบับที่ ..) พ.ศ.

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติระบบสุขภาพ
ปฐมนุฎิ พ.ศ.”

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติการสาธารณสุข
(ฉบับที่ ..) พ.ศ.”

- ชื่อร่างพระราชบัญญัติต้องครอบคลุมสาระของกฎหมาย
- หลีกเลี่ยงการตั้งชื่อกฎหมายที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า “การ” หรือ “ว่าด้วย”
- กรณีเป็นร่างพระราชบัญญัติฉบับแรกจะไม่ระบุ “(ฉบับที่ ๑)”
ส่วนการแก้ไขเพิ่มเติมต่อมาให้นับฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติมต่อไปเรื่อย ๆ

คำปรารภ

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยระบบสุขภาพปฐมภูมิ
โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยผลิตภัณฑ์สมุนไพร
โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก
โดยที่เป็นการสมควรปรับปรุงกฎหมายว่าด้วยการควบคุมผลิตภัณฑ์
ยาสูบและกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่
โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการสาธารณสุข
โดยที่เป็นการสมควรยกเลิกกฎหมายบางฉบับที่ไม่เหมาะสมกับกาล
ปัจจุบัน

บทจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

พระราชบัญญัตินี้มีบทบัญญัติบางประการเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ซึ่งมาตรา ๒๖ ประกอบกับมาตรา ... ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้กระทำได้โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

เหตุผลและความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อ
 ซึ่งการตราพระราชบัญญัตินี้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้ว

- การอ้างบทจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ปัจจุบันเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๐ และวันที่ ๖ มิถุนายน ๒๕๖๐ เรื่อง แนวทางการจัดทำร่างกฎหมายให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย โดยเห็นชอบแนวทางการตรวจและจัดทำ ร่างกฎหมายให้สอดคล้องกับมาตรา ๒๖ ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย ตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) (เรื่องเสร็จที่ ๔๗๙/๒๕๖๐) ตามที่สำนักงานคณะกรรมการ กฤษฎีกาเสนอและให้หน่วยงานของรัฐถือปฏิบัติต่อไป

วันใช้บังคับ

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด วันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นต้นไป

มาตรา ๒ ให้ใช้พระราชบัญญัตินี้ตั้งแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป เป็นกำหนดเวลาไม่เกิน ๑ ปี

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา และจะใช้บังคับในท้องที่ใด มีบริเวณเพียงใด ให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป เว้นแต่บทบัญญัติแห่งหมวด ... ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนด วันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ เป็นต้นไป

บทยกเลิกกฎหมายเดิม

มาตรา ๓ ให้ยกเลิก

(๑) พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๓๕

(๒) พระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๓๕

บทนิยาม

- เพื่อกำหนดความหมายของถ้อยคำที่ใช้ในร่างกฎหมายให้เป็นที่เข้าใจตรงกัน นิยามจึงทำหน้าที่กำหนดขอบเขตของความหมาย (delimiting) ขยายความ (extending) หรือทำให้ความหมายแคบลง (narrowing)

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์ แต่ไม่รวมถึงผู้ที่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส

“เด็กเร่ร่อน” หมายความว่า เด็กที่ไม่มีบิดามารดาหรือผู้ปกครองหรือมีแต่ไม่เลี้ยงดูหรือไม่สามารถเลี้ยงดูได้ จนเป็นเหตุให้เด็กต้องเร่ร่อนไปในที่ต่าง ๆ หรือเด็กที่มีพฤติกรรมใช้ชีวิตเร่ร่อนจนน่าจะเกิดอันตรายต่อสวัสดิภาพของตน

- นิยามที่ใช้กฎหมายลำดับรองเพื่อขยายขอบเขตของนิยาม ต้องกำหนดให้รัดกุม

พระราชบัญญัติเชื้อโรคและพิษจากสัตว์ พ.ศ. ๒๕๕๘

“เชื้อโรค” หมายความว่า

(๑) เชื้อจุลินทรีย์

(๒) สารชีวภาพ

(๓) เชื้ออื่นตามประกาศที่ออกตามมาตรา ๖ (๓)

กรณีตาม (๑) (๒) และ (๓) ต้องเป็นกรณีเฉพาะที่ทำให้เกิดโรคในคน ปศุสัตว์ สัตว์พาหนะ หรือสัตว์อื่นตามประกาศที่ออกตามมาตรา ๖ (๓)

- นิยามอาจกำหนดเพื่อย่อคำให้สั้น

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๕๘

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการสาธารณสุข

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

- นิยามควรอยู่ส่วนต้นของกฎหมาย ปกติ คือ มาตรา ๓ หรือมาตรา ๔

- นิยามสามารถขยายความหมายของคำให้รวมถึงสิ่งอื่นด้วย โดยอาจใช้คำว่า “หมายความรวมถึง ... ด้วย” หรือ “ให้หมายความรวมถึง ... ด้วย” และสามารถจำกัดขอบเขตความหมายให้แคบลงก็ได้ โดยอาจใช้คำว่า “แต่ไม่หมายความรวมถึง ...”

- นิยามไม่ควรกำหนดให้มีความหมายผิดไปจากความเข้าใจของบุคคล
ธรรมดา

พระราชบัญญัติการประมง พ.ศ. ๒๔๙๐

“สัตว์น้ำ” หมายความว่า สัตว์ที่อาศัยอยู่ในน้ำหรือมีวงจรชีวิตส่วนหนึ่ง
อยู่ในน้ำหรืออาศัยอยู่ในบริเวณที่น้ำท่วมถึง เช่น ปลา กุ้ง ปู แมงดาทะเล
หอย เต่ากระ ตะพาบน้ำ จระเข้ รวมทั้งไข่ของสัตว์น้ำนั้น สัตว์น้ำจำพวกเลี้ยง
ลูกด้วยนม ปลิงทะเล ฟองน้ำ หินปะการัง กัลปังหา และสาหร่ายทะเล ทั้งนี้
รวมทั้งซากหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของสัตว์น้ำเหล่านั้น และหมายความรวมถึง
พันธุ์ไม้น้ำตามที่ได้มีพระราชกฤษฎีการะบุชื่อ

- นิยามสามารถอ้างอิงเชื่อมโยงความหมายระหว่างกฎหมายต่างฉบับกันได้

พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ.
๒๕๕๙

“สถานศึกษา” หมายความว่า สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษา
แห่งชาติ

“สถานบริการ” หมายความว่า สถานบริการตามกฎหมายว่าด้วย
หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ

แบบการแก้ไขเพิ่มเติมบทนิยาม

ให้ยกเลิกความในบทนิยามคำว่า “.....” ในมาตรา ... แห่งพระราชบัญญัติ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

ให้เพิ่มบทนิยามคำว่า “.....” “.....” และ “.....” ระหว่างบทนิยามคำว่า “.....” และคำว่า “.....” ในมาตรา .. แห่งพระราชบัญญัติ ..
.....

ให้ยกเลิกบทนิยามคำว่า “.....” ในมาตรา ... แห่งพระราชบัญญัติ ..
.....

ผู้รักษาการตามกฎหมาย

- ความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา (เรื่องเสร็จที่ ๑๓๘/๒๔๙๗)
ผู้รักษาการตามกฎหมายกำหนดขึ้นเพื่อให้มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงใด
กระทรวงหนึ่งหรือหลายกระทรวงเป็นผู้มีหน้าที่ดูแลให้เป็นไปตาม
กฎหมายนั้น ประโยชน์ของการมีผู้รักษาการ มีดังนี้
(๑) ทำให้มีรัฐมนตรีเจ้าของเรื่องแน่นอน
(๒) ทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติวินิจฉัยได้ว่าสมควรให้เป็นหน้าที่ของรัฐมนตรีใด
ในการปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมาย
(๓) ทำให้ฝ่ายนิติบัญญัติควบคุมราชการแผ่นดินได้สะดวกยิ่งขึ้น
(๔) ทำให้ราษฎรติดต่อกับทางราชการได้ถูกต้อง

พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. ๒๕๕๙

มาตรา ๔ วรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้รัฐมนตรีแต่ละกระทรวงมีอำนาจออกกฎกระทรวงและระเบียบเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับราชการของกระทรวงนั้น

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๕ วรรคหนึ่ง ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขรักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจแต่งตั้งเจ้าพนักงานสาธารณสุข กับออกกฎกระทรวงกำหนดค่าธรรมเนียมหรือยกเว้นค่าธรรมเนียม และกำหนดกิจการอื่นเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

- กรณีกฎหมายไม่มีการแบ่งหมวด มาตราการรักษาการจะเป็นมาตราท้ายของกฎหมายนั้น กรณีที่มีการแบ่งหมวด มาตราการรักษาการจะอยู่ตอนต้นก่อนเริ่มเนื้อหาของหมวดแรก
- การกำหนดให้ประธานศาล ประธานองค์กรอิสระ และอัยการสูงสุด รักษาการตามกฎหมาย โดยไม่มีรัฐมนตรีรักษาการร่วมด้วยนั้น เหมาะสมหรือไม่ เพราะฝ่ายนิติบัญญัติจะไม่สามารถตั้งกระทู้ถามถึงการบริหารกฎหมายได้เลย

กลไกของกฎหมาย

- เป็นเนื้อหาที่สำคัญที่สุดของกฎหมายแต่ละฉบับ อาจมีการแบ่งเป็นหมวด เพื่อให้ง่ายต่อการอ่านและการทำความเข้าใจ
- กฎหมายหนึ่งมาตรา ควรแสดงความคิดหนึ่งความคิด หากมีรายละเอียดหลายประการ ควรแยกเป็น “วรรค” หรือ “อนุมาตรา ()” และความคิดที่ต่อเนื่องกันก็ควรเรียงลำดับมาตรา
- กลไกของกฎหมายอาจกำหนดในรูปแบบการบริหารจัดการโดย คณะกรรมการ การจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมารับผิดชอบ หรือกำหนด มาตรการควบคุม ดำเนินการ หรือส่งเสริมในเรื่องใดหรือหนึ่ง หรือ ผสมผสานกัน เป็นต้น

การยกเลิก แก้ไข และเพิ่มบางมาตรา

- การยกเลิกมาตรา ใช้แบบการเขียนดังนี้
มาตรา ... ให้ยกเลิกมาตรา ... แห่งพระราชบัญญัติ พ.ศ.
- การแก้ไขมาตรา ใช้แบบการเขียนดังนี้
มาตรา ... ให้ยกเลิกความในมาตรา ... แห่งพระราชบัญญัติ
พ.ศ. และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน
“มาตรา”
- การเพิ่มมาตรา ใช้แบบการเขียนดังนี้
มาตรา ... ให้เพิ่มความต่อไปนี้เป็นมาตรา ... แห่งพระราชบัญญัติ ...
พ.ศ.
“มาตรา”

- กรณีมาตราที่ถูกยกเลิกหรือแก้ไขมีการแก้ไขเพิ่มเติมมาก่อนต้องระบุงการแก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้ายด้วย เช่น
มาตรา ... ให้ยกเลิกมาตรา ... แห่งพระราชบัญญัติ พ.ศ. ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ ... (ฉบับที่ ..) พ.ศ.
- การยกเลิก แก้ไข หรือเพิ่มมาตรา ต้องตรวจสอบมาตราอื่นด้วยเสมอ
- การเพิ่มหรือแทรกมาตราใหม่ให้ใช้แนวทางการเปลี่ยนรูปแบบมาตรา ...
ทวิ เป็นมาตรา .../๑ ตามมติคณะรัฐมนตรีวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๔๓ ที่ให้ปฏิบัติตามความเห็นคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะพิเศษ) (เรื่องเสร็จที่ ๔๘๔/๒๕๔๓)

บทกำหนดโทษ

- บทกำหนดโทษ ประกอบด้วย ข้อห้าม การฝ่าฝืน และโทษที่กำหนด

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

มาตรา ๗๑ ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา ๑๙ มาตรา ๓๓ วรรคหนึ่ง หรือมาตรา ๓๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๒๔ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ประกอบด้วย กรรมการตามมาตรา ๖๖/๑ (๑) และ (๒) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ และให้รองอธิบดีกรมอนามัย ซึ่งอธิบดีกรมอนามัยมอบหมายเป็นกรรมการและเลขานุการ ปฏิบัติหน้าที่ คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิตามมาตรา ๖๖/๑ (๓) แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวัน นับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ทั้งนี้ ให้อธิบดีกรมอนามัยแต่งตั้งข้าราชการ ในสังกัดกรมอนามัยจำนวนสองคน เป็นผู้ช่วยเลขานุการ

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข (ฉบับที่ ๓) พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๒๕ อุทธรณ์ที่ได้ยื่นและยังคงค้างพิจารณาอยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้เป็นอำนาจของคณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์ตามมาตรา ๖๖/๑ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัตินี้ด้วย

พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๗๘ การแจ้งรายการส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบที่ได้แจ้งไว้ตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๓๕ ก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้คงใช้ได้ต่อไปจนกว่าจะครบกำหนดเวลาตามที่กำหนดไว้ในเอกสารรับรองการจดแจ้งรายการส่วนประกอบของผลิตภัณฑ์ยาสูบ

พระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๖๐

มาตรา ๗๙ บรรดากฎกระทรวงและประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัติควบคุมผลิตภัณฑ์ยาสูบ พ.ศ. ๒๕๓๕ และพระราชบัญญัติคุ้มครองสุขภาพของผู้ไม่สูบบุหรี่ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ใช้อยู่ในวันก่อนวันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ ให้ใช้บังคับได้ต่อไปเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับพระราชบัญญัตินี้ จนกว่าจะมีกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศที่ออกตามพระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

ให้ดำเนินการออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศตามพระราชบัญญัตินี้ให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ หากไม่สามารถดำเนินการได้ ให้รัฐมนตรีรายงานเหตุผลที่ไม่อาจดำเนินการได้ต่อคณะรัฐมนตรี

